

6. Sychov S. O. (2014) "Vidpovidalnist studentiv za svii fizychnyi stan ta shliakhy yii formuvanni". Zbirnyk naukovykh prats "Fizychna kultura, sport ta zdorovia natsii" Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu im. M. Kotsiubynskoho. Vol. 17. pp. 299-303.

7. Filatova Z. I., Shtanheieva O. O. (2004). "Formuvannia motyvatsii u studentiv spetsialnykh medychnykh hrup na osnovi kontroliu za stanom zdorovia v dynamitsi zaniat plavanniam" Pedahohika, psykhohohiia ta medyko-biolohichni problemy fizychnoho vykhovannia i sportu. Kharkiv. Vol. 9. pp. 32-36.

УДК 796.011.3

**Єрмоленко М.В.,
старший викладач
Донбаська національна академія будівництва і архітектури, м. Краматорськ**

НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ У СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ НАВЧАЛЬНИХ ДІЙ САМОКОНТРОЛЮ ТА САМООЦІНКИ ПІД ЧАС ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНИМ ВИХОВАННЯМ

У статті розглядаються актуальні питання застосування педагогічної моделі формування у студентів закладів вищої освіти навчальних дій самоконтролю та самооцінки під час занять фізичним вихованням. Здійснюється аналіз психолого-педагогічної літератури з проблеми формування умінь самоконтролю та самооцінки в умовах навчальної діяльності. Визначається місце та значення самоконтролю як компоненту самостійної діяльності. Визначаються предметно-орієнтовані навички самоконтролю та самооцінки які використовуються студентами під час занять фізичним вихованням. Розглядається рефлексивна мотиваційно-діяльнісна педагогічна модель формування предметно-орієнтованих навичок самоконтролю та самооцінки під час занять фізичним вихованням. Визначаються етапи процесу формування у студентів предметно-орієнтованих навичок самоконтролю та самооцінки під час занять фізичним вихованням. Обґрунтовується необхідність застосування рефлексивної мотиваційно-діяльнісної педагогічної моделі формування предметно-орієнтованих навичок самоконтролю та самооцінки студентів під час занять фізичним вихованням.

Ключові слова: мотиваційно-діяльнісна модель, самоконтроль, самооцінка, фізичне виховання.

Єрмоленко М.В. Научно-методические аспекты формирования у студентов учреждений высшего образования учебных действий самоконтроля и самооценки во время занятий физическим воспитанием. В статье рассматриваются актуальные вопросы применения педагогической модели формирования у студентов учреждений высшего образования учебных действий самоконтроля и самооценки во время занятий физическим воспитанием. Осуществляется анализ психолого-педагогической литературы по проблеме формирования умений самоконтроля и самооценки в условиях учебной деятельности. Определяется место и значение самоконтроля как компонента самостоятельной деятельности. Определяются предметно-ориентированные навыки самоконтроля и самооценки которые используются студентами во время занятий физическим воспитанием. Рассматривается рефлексивная мотивационно-деятельностная педагогическая модель формирования предметно-ориентированных навыков самоконтроля и самооценки во время занятий физическим воспитанием. Определяются этапы процесса формирования у студентов предметно-ориентированных навыков самоконтроля и самооценки во время занятий физическим воспитанием. Обосновывается необходимость применения рефлексивной мотивационно-деятельностной педагогической модели формирования предметно-ориентированных навыков самоконтроля и самооценки студентов во время занятий физическим воспитанием.

Ключевые слова: мотивационно-деятельностная модель, самоконтроль, самооценка, физическое воспитание.

Yermolenko Margarita. Scientific-methodological aspects of formation of students of higher education institutions educational activities self-monitoring and assessment during physical education classes. The article considers topical issues of application of the pedagogical model of formation at students of higher education institutions educational activities self-monitoring and assessment during physical education classes. The analysis of psychological and pedagogical literature on the problem of formation of skills of self-monitoring and self-evaluation in the learning activity. Define the place and value of self-control as a component of independent activity. In the program of development of universal educational actions of self-monitoring and assessment during physical education classes dedicated domain-specific skills, which include: regulatory and cognitive universal. Regulatory: control in the form of a comparison of the mode of action and its result with a given benchmark to detect deviations and differences from the standard. Cognitive universal: reflection of the methods and conditions of action, monitoring and evaluation of process and outcomes. Considered reflective of the motivational-activity pedagogical model for developing detail-oriented skills self-monitoring and assessment during physical education classes. Defines the stages of process of formation of students domain-specific skills of self-monitoring and assessment during physical education classes. The proposed model consists of three stages: motivational-axiological, motivational-activity, reflective. The necessity of applying reflective of the motivational-activity pedagogical model of the formation of detail-oriented skills self-monitoring and assessment during physical education classes.

Key words: motivational activity model, self-control, self-esteem, physical education.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Акцентована зміна

пріоритетів у сфері вищої освіти країни привела до виникнення потреби у створенні педагогічних умов формування у студентів комплексу універсальних навчальних дій. Вихідним моментом яких, є створення педагогічних умов для формування студента як особистості, яка має здатності до самоствердження, саморозвитку, повної реалізації внутрішніх ресурсів. Треба зазначити, що особливе місце серед універсальних навчальних дій належить самоконтролю та самооцінці. Це обумовлюється тим, що усі навчальні дії стають вільними та регулюються тільки при наявності самоконтролю та самооцінки в структурі навчальної діяльності [8, с. 204].

Особливої актуальності процес формування умінь самоконтролю та самооцінки набуває під час реалізації завдань фізичного виховання студентів закладів вищої освіти. Головним завданням фізичного виховання студентів є підготовка до самостійного управління своєю пізнавальною діяльністю, формуванню умінь з планування оздоровчо-рекреаційної рухової активності, оволодінню необхідними знаннями, уміннями та навичками в аспекті розвитку базових рухових якостей, здійснення рефлексії. Саме тому, оптимізація процесу фізичного виховання студентської молоді повинна передбачати створення оптимальних педагогічних умов розвитку універсальних навчальних дій самоконтролю та самооцінки на основі застосування сучасних педагогічних моделей та технологій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Інноваційні концепції розвитку фізичного виховання та спорту які засновані на оптимізації засобів та методів фізичного виховання у закладах вищої освіти розглядаються в працях Б.А. Ашмарін, В.Г. Григоренко, В.І. Ляха, Г.М. Соловйова, Л.І. Лубишевої, Л.П. Матвієнко. Теоретико-методичні основи формування умінь самоконтролю та самоаналізу обговорюються в працях Л.С. Виготського, П.Я. Гальперіна, В.В. Давидова, В.Я. Ляудіса, Н.А. Томіна, В.Н. Усакова, Н.Ф. Тализіна В.А. Тураєва.

Аналіз останніх досліджень та публікацій концентрує нашу увагу на необхідності оптимізації процесу фізичного виховання студентської молоді шляхом створення оптимальних педагогічних умов розвитку універсальних навичок самоконтролю та самооцінки на основі застосування сучасних педагогічних моделей та технологій. В такому випадку вважаємо актуальним та своєчасним напрямком дослідження розробку рефлексивної мотиваційно-діяльничної педагогічної моделі формування предметно-орієнтованих навичок самоконтролю та самооцінки студентів під час занять фізичним вихованням.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Роботу виконано згідно плану НДР кафедри ДК-01-18 «Умови ефективного розвитку рухових здібностей студентів I-II курсів вищих навчальних закладів засобами фізичних вправ».

Формулювання мети та завдань роботи.

Метою роботи є розробка рефлексивної мотиваційно-діяльничної педагогічної моделі формування предметно-орієнтованих навичок самоконтролю та самооцінки під час занять фізичним вихованням.

Відповідно до мети дослідження нами поставлені наступні **завдання**:

1. Здійснити аналіз психолого-педагогічної літератури з проблеми формування умінь самоконтролю та самооцінки в умовах навчальної діяльності.
2. Визначити предметно-орієнтовані навички самоконтролю та самооцінки студентів під час занять фізичним вихованням.
3. Визначити етапи формування предметно-орієнтованих навичок самоконтролю та самооцінки студентів під час занять фізичним вихованням на основі застосування рефлексивної мотиваційно-діяльничної педагогічної моделі.

Виклад основного матеріалу дослідження. В сучасній методології розвитку вищої освіти навчальна діяльність представляє цілісну структуру, а її компоненти розглядаються в рамках діяльничного підходу. Уміння засвоювати навчальний матеріал передбачає повноцінне засвоєння студентами усіх компонентів навчальної діяльності: пізнавальні та навчальні мотиви, навчальну мету, навчальну задачу, навчальні дії. До обов'язкових компонентів навчальної діяльності студентів належать самоконтролю та самооцінка, які забезпечують свідомість та довільність, продуктивність дії суб'єкта.

Самоконтроль та самооцінка є складовими навчально-пізнавальної компетенції, яка передбачає можливість самостійної пізнавальної діяльності і включає знання та уміння організації цілевизначення, планування, самоаналізу, самоконтролю та самооцінки [5, с. 294].

Вичерпний аналіз науково-методичної та психолого-педагогічної літератури з проблеми дослідження дозволив нам виокремити основні педагогічні умови формування умінь самоконтролю під час занять фізичним вихованням. Дія самоконтролю складається із зіставлення виконаної рухової дії або її результату із зразками діяльності. З моменту виокремлення зразка студент неодноразово повертається до нього, порівнює з ним власні дії, аналізує їх, корегує дії та уявлення. Зразок може бути представлений як у зовнішньому так і внутрішньому аспектах. Це може бути визначений алгоритм послідовності виконання рухових дій (не складних, середньої складності, складнокоординаційних), алгоритм виконання окремих фаз елементів техніки фізичної вправи, алгоритм визначення основних форм динаміки фізичного навантаження в серії занять. Поступово дія посилюється, переходить до внутрішнього плану, становиться автоматизованою, в такому випадку самоконтроль та самоаналіз здійснюються несвідомо, студент виконує рухову дію самостійно. Контроль та самооцінку власної навчальної діяльності студенти повинні здійснювати не тільки на окремому етапі навчальної діяльності, але і протягом усієї навчальної роботи, під час виконання різноманітних видів рухової активності [9, с. 78; 2, с. 134].

В програмі розвитку універсальних навчальних дій самоконтролю та самооцінки під час занять фізичним вихованням нами виділені предметно-орієнтовані навички, до них належать: регулятивні та пізнавальні універсальні. *Регулятивні*: контроль у формі порівняння способу дії і його результату із заданим еталоном з метою виявлення відхилень та розбіжностей від еталону. *Пізнавальні універсальні*: рефлексія засобів та умов дії, контроль та оцінка процесу і результатів діяльності. Треба зазначити, що включення самоконтролю та самооцінки до групи регулятивних універсальних

навчальних дій є традиційним, проте включення їх до системи пізнавальних дій передбачає їх застосування в процесі фізичного виховання.

З метою послідовного формування умінь самоконтролю та самооцінки нами розроблена теоретична рефлексивна мотиваційно-діяльнісна педагогічна модель, яка забезпечує необхідні результати процесу фізичного виховання і готує студентів до самостійної діяльності. Цілісність моделі забезпечується цільовою установкою на формування предметно-орієнтованих навичок самоконтролю та самооцінки у навчальній діяльності під час виконання навчальних завдань.

Формування у студентів навчальних дій самоконтролю та самооцінки в процесі фізичного виховання повинно бути поетапним, систематичним та послідовним. Дотримання зазначеної вимоги забезпечує цілеспрямованість та упорядкування процесу, поступовий перехід з низького на більш високий рівень оцінки діяльності. Пропонована модель складається з трьох етапів: мотиваційно-ціннісного, мотиваційно-діяльнісного, рефлексивного.

Мотиваційно-ціннісний етап передбачає формування у студентів еталонного загального уявлення про руховий матеріал свідоме відношення до якого характеризується стійкою позитивною мотивацією до ціннісної природи техніки фізичних вправ.

Мотиваційно-діяльнісний етап передбачає: стабілізацію та забезпечення подальшого розвитку позитивної мотивації під час засвоєння змісту освітніх задач; підвищення складності діяльності самоконтролю та самооцінки; підвищення самостійності студентів у втіленні самоконтролю та самооцінки; участь у формуванні умінь самоконтролю та самооцінки усіх етапів навчального процесу та усіх видів навчальної діяльності; включення до процесу ціннісно-сенсової сфери особистості; здійснення педагогічного проектування спільної діяльності.

Рефлексивний етап передбачає використання педагогічної рефлексії з підключенням самопізнання та самооцінки (рефлексія над засобами формування уявлень, самопізнання суб'єктів в процесі фізичного виховання), контроль та оцінка процесу та результатів діяльності.

Висновки. Застосування рефлексивної мотиваційно-діяльнісної педагогічної моделі створить оптимальні педагогічні умови формування предметно-орієнтованих навичок самоконтролю та самооцінки під час виконання навчальних завдань та забезпечить підвищення результату процесу фізичного виховання студентської молоді.

Перспективи використання результатів дослідження. Результати дослідження можуть бути використані фахівцями в процесі фізичного виховання студентів в закладах вищої освіти.

Література

1. Ашмарин, Б.А. Теория и методика педагогических исследований в физическом воспитании / Б.А. Ашмарин. – М.: Физкультура и спорт, 1978. – 222 с.
2. Бабанский, Ю.К. Оптимизация процесса обучения: Общие дидактический аспект / Ю.К. Бабанский. – М.: Педагогика, 1977. – 254 с.
3. Вацеба, О. Сучасні тенденції та актуальні проблеми розвитку освіти і науки в галузі фізичного виховання та спорту України / О. Вацеба, А. Герцик // Здоров'я і освіта: проблеми та перспективи: матеріали II Всеукр. наук.-метод. конф. – Донецьк, 2002. – с. 127–131.
4. Выготский, Л.С. Педагогическая психология / Л.С. Выготский. – М.: Педагогика, 1991. – 480 с.
5. Гальперин, П.Я. Психология мышления и учение о поэтапном формировании умственных действий / П.Я. Гальперин. – Москва-Воронеж // Психология как объективная наука: избранные психологические труды / П.Я. Гальперин; ред. А.И. Подольский. – Москва: Институт практической психологии; Воронеж: Издательство НПО 'МОДЭК', 1998. – с. 272–317.
6. Григоренко, В.Г. Системний підхід в організації професійної підготовки студентів вищих педагогічних закладів / В.Г. Григоренко, Б.Г. Шеремет, В.М. Пристинський // Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К.Д.Ушинського: збірник наук пр. – Одеса : ПУДПУ, 2002. – Вип. 8–9. – С. 126–132.
7. Гущина, С.В. Воспитание ценностного отношения молодежи к физической культуре / С.В. Гущина // Олімпійський спорт і спорт для всіх: тез. доп. IX Міжнародного наукового конгресу 20–30 вересня 2005 р., Київ, Україна. – К.: Олімпійська література, 2005. – с. 127.
8. Єрмоленко, О.В. Типологізація та структуривання організаційно-управлінських та стратегічних інновацій галузі фізичної культури та спорту / О.В. Єрмоленко // Науковий часопис національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 15 "Науково-педагогічні проблеми фізичної культури/фізична культура і спорт". – Київ. – 2018. Випуск 3к(97) 18. – с. 203–206.
9. Лында, А.С. Дидактические основы формирования самоконтроля в процессе самостоятельной работы учащихся / А.С. Лында. – М.: Высшая школа. 1979. – 159 с.
10. Талызина, Н. Ф. Управление процессом усвоения знаний / Н.Ф. Талызина. – М., 1975. – 343 с.

References

1. Ashmarin, B.A. Theory and methodology of pedagogical research in physical education / B.A. Ashmarin. – M.: Physical education and sport, 1978. – 222 p. [in Russian].
2. Babansky, Y.K. Optimization of the learning process: General didactic aspect / Y.K. Babansky. – M.: Pedagogy, 1977. – 254 p. [in Russian].
3. Vatsaba, O. Modern tendencies and actual problems of development of education and science in the field of physical education and sports of Ukraine / O. Vatsaba, A. Gertsyk // Health and education: problems and perspectives: materials II All-Ukrainian. scientific-method. Conf. – Donetsk, 2002. – p. 127–131. [in Ukrainian].
4. Vygotsky, L.S. Pedagogical Psychology / L.S. Vygotsky. – M.: Pedagogy, 1991. – 480 p. [in Russian].

5. Halperin, P.Y. Psychology of thinking and the doctrine of the phased formation of mental actions / P.Y. Halperin. – Moscow-Voronezh // Psychology as an objective science: selected psychological works / P.Y. Halperin; ed. A.I. Podolsky. – Moscow: Institute of Practical Psychology; Voronezh: Publishing house of NPO 'MODEK', 1998. – p. 272–317. [in Russian].
6. Grigorenko, V.G. A systematic approach in the organization of professional training of students of higher pedagogical institutions / V.G. Grigorenko, B.G. Sheremet V.M. Pristinsky // Scientific Bulletin of the South Ukrainian State Pedagogical University. K.D. Ushinsky: a collection of sciences, etc. – Odessa: PUDPU, 2002. – Vol. 8–9. – P. 126–132. [in Ukrainian].
7. Gushchina, S.V. The education of the value attitude of youth to physical education / S.V. Gushchina // Olimpiysky sport and sport for all: thesis. add. IX International Science Congress 20–30 spring 2005 p., Kyiv, Ukraine. – K.: Olimpiyska Literature, 2005. – p. 127. [in Russian].
8. Yermolenko, A.V. Typologizing and Structuring of Organizational, Managerial and Strategic Innovations in the Field of Physical Culture and Sports / A.V. Yermolenko // Scientific Journal of the National Pedagogical University named after M.P. Drahomanov. Series 15 "Scientific and pedagogical problems of physical culture / physical culture and sports /". – Kiev. – 2018. Issue 3k (97) 18. – p. 203–206. [in Ukrainian].
9. Lynda, A.S. The didactic basis for the formation of self-control in the process of students' independent work / A.S. Lynda. – M.: Higher school. 1979. – 159 p. [in Russian].
10. Talyzina, N.F. Management of the process of assimilation of knowledge / N.F. Talyzin. – M., 1975. – 343 p. [in Russian].

УДК 796.071.4

Ермоленко О.В.,
Викладач Донбаська державна машинобудівна академія, м. Краматорськ

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА СПОРТУ

У статті розглядаються актуальні питання оптимізації професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту в аспекті формування професійно-спеціалізованих компетенцій шляхом застосування у навчальному процесі структурованої педагогічної моделі мотиваційного диференційно-інтегрального навчання. Розглядається комплексне поняття професійно-спеціалізованих компетенцій фахівця. Визначаються головні структурні компоненти професійно-спеціалізованих компетенцій майбутнього фахівця з фізичного виховання та спорту. Розглядається педагогічна модель мотиваційного диференційно-інтегрального навчання. Визначаються базові етапи структурованої моделі мотиваційного диференційно-інтегрального навчання. Обґрунтовується необхідність застосування у навчальному процесі структурованої моделі мотиваційного диференційно-інтегрального навчання з метою створення оптимальних педагогічних умов для формування професійних знань, умінь та навичок майбутнього фахівця з фізичного виховання та спорту з урахуванням його потенційних можливостей і цілей навчання.

Ключові слова: компетенція, мотиваційне диференційно-інтегральне навчання, педагогічні умови.

Ермоленко А.В. Теоретико-методические аспекты формирования профессионально-специализированных компетенций в процессе подготовки будущих специалистов по физическому воспитанию и спорту. В статье рассматриваются актуальные вопросы оптимизации профессиональной подготовки будущих специалистов по физическому воспитанию и спорту в аспекте формирования блока профессионально-специализированных компетенций путем применения в учебном процессе структурированной педагогической модели мотивационного дифференциально-интегрального обучения. Рассматривается комплексное понятие профессионально-специализированные компетенции. Определяются главные структурные компоненты профессионально-специализированных компетенций будущего специалиста по физическому воспитанию и спорту. Рассматривается педагогическая модель мотивационного дифференциально-интегрального обучения. Определяются базовые этапы структурированной модели мотивационного дифференциально-интегрального обучения. Обосновывается необходимость применения в учебном процессе структурированной модели мотивационного дифференциально-интегрального обучения с целью создания оптимальных педагогических условий для формирования профессиональных знаний, умений и навыков будущего специалиста по физическому воспитанию и спорту с учетом его потенциальных возможностей и целей обучения.

Ключевые слова: компетенция, мотивационное дифференциально-интегральное обучение, педагогические условия.

Yermolenko Aleksandr. Theoretical and methodical aspects of formation of professional and specialized competences in the process of training of future specialists in physical education and sport. The article considers topical issues of optimization of professional preparation of future specialists of physical education and sport in the aspect of forming of professional-specialized competences by applying in the training process of structured pedagogical model of motivational differential-integral training. Discusses an integrated concept of vocational competence of a specialist. Identifies the main structural components of professional and specialized competences of the future specialist in physical education and sport. Discusses a pedagogical model of motivational differential-integral training. Define the basic stages of a structured model of motivational differential-integral training.